

Olimpiada historyczno-prawna 2017 – zadanie z prawa rzymskiego

Przeczytaj uważnie oba teksty i wyczerpująco, acz syntetycznie, odpowiedz na pytania

I.D. 17.2.59 pr. Pomponius ks. 12 komentarza do pism Sabinusa.

Adeo morte socii solvitur societas, ut nec ab initio pacisci possimus, ut heres etiam succedat societati. Haec ita in privatis societatibus ait: in societate vectigalium nihilo minus manet societas et post mortem alicuius, sed ita demum, si pars defuncti ad personam heredis eius adscripta sit, ut heredi quoque conferri oporteat: quod ipsum ex causa aestimandum est. Quid enim, si is mortuus sit, propter cuius operam maxime societas coita sit aut sine quo societas administrari non possit?

(A) Spółkę rozwiązuje śmierć partnera do takiego stopnia, że nawet na początku nie możemy się umówić, że dziedzic wejdzie (w miejsce zmarłego) w spółce. Tak jednak dzieje się w spółkach prywatnych.

(B) W spółkach w celu poboru podatków (societas vectigalium), spółka trwa i po śmierci współnika o ile udział zmarłego zostanie przypisany jego dziedzicowi, tak żeby i spółka przeszła na niego.

(C) A zbadać to należy w konkretnej sprawie. Co bowiem, jeśli ten zmarł, który przyczynił się przede wszystkim do powstania spółki, albo bez którego pracy nie dałoby się prowadzić spraw spółki.

1. Scharakteryzuj tekst. Skąd on pochodzi, kto jest jego autorem, dlaczego właśnie w komentarzu do prac Sabinusa znajdujemy te rozważania? (5 pkt).
2. Jakiego ogólnego problemu prawnego dotyczy tekst, scharakteryzuj pokrótce opisaną instytucję, uzasadniając podaną na początku (A) zasadę. (5 pkt.).
3. Jaki wyjątek opisuje druga część (B) tekstu? Postaraj się go uzasadnić (5 pkt.)
4. Jak rozumieć ostatni akapit tekstu, jak modyfikuje on wyjątek opisany w (B)? (5 pkt.).
5. Czym opisana konstrukcja różni się od współczesnego modelu tej instytucji prawnej? (5 pkt.)?

II. P. Oxy. XXII 2342, 102 rok n.e., Oxyrhynchus –fragmenty projektu petycji ostatecznie wręczonej prefektowi Egiptu Gaiusowi Miniciusowi Italusowi przez Apiona.

Γαίωι Μινικίωι Ἰτάλωι τῶι [κ]υρίωι ἡγεμόνι
παρὰ Ἀπίωνος τοῦ Ἀπίωνος τῶν ἀπ' Ὀξυρύνχων
πόλεως οἰνεμπόρου. τῶ[ι] β (ἔτει) Τραιανοῦ Καίσαρος
4 τοῦ κυρίου Πασίων Σαραπίωνος κοινῶν
καὶ δανειστής ὢν τελευτήσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
ἀποκηρύξας τὰ τέκνα ἐπὶ καταγνώσει διά-
8 δοχον ἔσχε τὴν γυναῖκα Βερενείκην. ἥδε
ἔχουσα τὸ φορτίον τοῦ οἴνου ἐντὸς αὐτῆς
ὑπὸ κλ[εῖ]δα τῆς πράσεως τὴν τεμῆν(ἐνέ-
βόλλη/σε πᾶσαν ἐπιγνοῦσα τὴν τοῦ ἀνδρός
12 ἐπὶ ξένης τελευτῆν. ἐπιτρεῖβεται ὑπὸ τῶν
κακοτρόπων υἱῶν μὴ [ἀλ]ηθεύειν ὃ ἐχείρι-
σεν μὴδ' εἰς σύμβασιμ[α] [αὐ]τοῦ ἐλθεῖν οὔτε
ἦν εἶχεν ἐνθήκης λόγ[ω] διευλυτοῦσα
οὐδὲ τὰ γραπτὰ ἀναδ[ι]δοῦσα ἔχουσα τὸ
16 πᾶν θέμα πλανῶσα [ἐμ]ε καθ' ἐκάστην
ἡμέραν. ἤλλαμεν εἰς Δῖον τὸν στρατηγὸν
εἰποῦσα· ἰδῶν ...
20 αὐτὴν ψευδομένην
...
36 [ὢν χάρι]ν ἀδικούμενος ἐπὶ σε τὸν πάντων
[ἀνθρώπ]ων εὐεργέτην κ[α]τ[α]φεύγω καὶ ἀξιῶι
[ἐὰν φαί]νηται γράψαι τῷ τοῦ νομοῦ στρατηγῷ
[διαλαβε]ῖν ὡς ἐνδέχεται. διευτύχει.
40 [ἐδ]όθη τῷ ἡγεμόνι ἐν Κῶι Φαμε(νῶθ) κ.

Do Pana Gaiusa Miniciusa Italusa prefekta od Apiona syna Apiona kupca winnego, pochodzącego z Oxyrhynchus. W drugim roku panowania naszego pana Trajana, Pasion syn Sarapiona, mój partner i pożyczkobiorca, zmarł w Aleksandrii. Wydziedziczył swoje dzieci ze względu na swoje o nich niskie mniemanie i ustanowił dziedziczką swoją żonę Berenike. Ta zatrzymała pod kluczem cały zapas wina i przywłaszczyła sobie całą cenę uzyskaną z jego sprzedaży, gdy tylko dowiedziała się o śmierci swojego męża z dala od domu. Jest pod wpływem swych okropnych synów, by nie wyjawić prawdy o swym postępowaniu, ani by nie zawrzeć ugody. Nie oddała też sum, które miała jako kapitał, ani też dokumentów. Zatrzymuje cały depozyt pieniędzy, zwodząc mnie każdego dnia. ... Poszliśmy zatem do stratega Diosa, a tam kłamała ... I zatem, skrzywdzony, uciekam się do ciebie, dobroczyńco wszystkich ludzi, prosząc byś, o ile ci się to wyda słuszne, napisał do stratega nomu, polecając by zakończył tę sprawę najszybciej ja to możliwe. Bądź zdrow. Doręczono prefektowi w Kos, 20 dnia miesiąca Phamenoth (16 marca).

Apparatus: 9. I. τιμῆν 9-10. corr. ex ενεβολ[ε]σε | 11. I. ἐπιτρεῖβεται |

18. I. Τρισχιλίων | 19. I. πεντ[ακισ]χιλία | 24. I. πεντακισχιλιας

1. Dlaczego petycja została wniesiona przed prefekta? Jaką pełnił funkcję? Kim jest wymieniony w tekście strateg? (5 pkt).
2. Postaraj się opisać przedstawiony prefektowi problem prawny, pomagając przygotować instrukcję dla stratega. Pomogą Ci w tym pytania pomocnicze.
 - a. Jak wyglądała relacja prawna między Apionem, a Pasionem? Co zmieniło się po śmierci tego ostatniego? (5 pkt.).

- b. Jakimi skargami powinien posłużyć się Apion przeciwko Berenike? Uzasadnij zastosowanie każdej z nich, wyjaśniając zasady jej funkcjonowania. (10 pkt.)
- c. Zakładając, że Apion nie mija się z prawdą, jaki przewidujesz wynik procesu? (5 pkt.)
3. Apion nie kwestionuje ważności testamentu Pasiona. Ty jednak, spróbuj ocenić akt wydziedziczenia wg prawa rzymskiego. Czy taki testament miałby się szansę utrzymać? Uzasadnij swoją odpowiedź. (5 pkt.)

